

Biobased in NMD moet toepassing bevorderen

Opname van biobased producten in de Nationale Milieudatabase (NMD) kan ervoor zorgen dat deze producten meer bekend worden in de bouw. Ook moet de bouw daardoor meer vertrouwen krijgen in de kwaliteit en de prestaties. Bovendien is opname in de NMD een voorwaarde om deze producten te kunnen opnemen in de milieuprestatieberekening. Het project 'Biobased in de NMD' is erop gericht dat er LCAs voor biobased producten worden ontwikkeld en dat er hiervoor categorie-1-productkaarten in de Nationale Milieudatabase worden opgenomen.

Tekst ing. Frank de Groot

Strobouw.

Momenteel is de door het Bouwbesluit voorgeschreven maximale milieuprestatie van 0,8 nog eenvoudig haalbaar. Een volgende aanscherping van de milieuprestatie-eis voor gebouwen naar 0,5 staat pas voor 2030 in de planning. Omdat de roep om verduurzaming in de bouw steeds luider wordt en de milieudruk sneller verminderd moet worden, is oud-minister Ollongren van BZK eind 2021 al een verkenning gestart naar een versnelling van een verscherping van de milieuprestatie-eis naar 2025. De besluitvorming hierover ligt bij het huidige, nieuwe kabinet. Bij deze verkenning wordt ook gekeken of een minimumeis voor verbouw kan worden ingevoerd.

“De kans lijkt vrij groot dat de milieuprestatie al in 2025 fors wordt aangescherpt. Dan volstaan veel traditionele ontwerp- en bouwmethoden en bouwmaterialen niet meer. Maar welke keuzen moeten er dan gemaakt worden? Die vraag wordt de komende jaren alleen maar sterker door de enorme woningbouwopgave en de energietransitie in de bestaande bouw. Het antwoord zal voor een belangrijk deel afhangen van de milieuprestatieberekening en de beschikbaarheid van milieudata uit de Nationale Milieudatabase. Het geeft de noodzaak aan dat de NMD zo compleet mogelijk is. Het project ‘Biobased in de NMD’ komt daar ook uit voort”, vertelt John Drissen, accountmanager NMD.

Rekenmethodiek

Eerst nog even terug naar de basis: hoe werkt de milieuprestatieberekening nu precies? Hoe bereken je bijvoorbeeld de milieuprestatie van

Lisdodde.

Productkaarten en modules in NMD

De Nationale Milieudatabase (NMD) is gevuld met productkaarten. Een productkaart bevat naast algemene informatie over het desbetreffende product, zoals naam, levensduur en functionele eenheid, milieu-informatie die verkregen is uit een levenscyclusanalyse. In de bepalingmethode staat vermeld welke milieu-informatie een productkaart dient te bevatten ten tijde van invoer in de NMD. De Nationale Milieudatabase kent drie categorieën:

- Categorie 1 bevat getoetste ‘merk gebonden’ data van specifieke producenten en toeleveranciers.
- Categorie 2 bevat getoetste ‘merk ongebonden’ data van een branche of groep van producenten en leveranciers. De brancheorganisatie levert de data aan.
- Categorie 3 bevat ongetoetste ‘merk ongebonden’ data in eigendom en onder beheer van Stichting Nationale Milieudatabase. Dit betreft zogenoemde ‘default’ waarden van milieu-informatie van producten. Categorie 3 bevat alle bouwproducten die nodig zijn om een bouwwerk te maken. De data van categorie 3 vormen min of meer een vangnet voor het geval categorie 1 en 2 geen product- of itemkaart bieden.

De database werkt met een periodieke vervaldatum van productkaarten van 5 jaar. Na deze periode moeten productkaarten aangepast worden. Tussentijds kunnen de productkaarten ook gewijzigd worden door de dataleverancier, bijvoorbeeld na veranderingen in het productieproces die van invloed zijn op de milieuprestatie. Dataleveranciers kunnen via een online invoerapplicatie zelf productkaarten invoeren en wijzigen. De ingevoerde waarden worden altijd gecontroleerd door een erkende reviewer. De data in de NMD kunnen real-time worden geüpload in gevalideerde instrumenten voor de berekening van de milieuprestatie van gebouwen of GWW-werken.

De bepalingmethode voor de milieuprestatie is gebaseerd op NEN-EN 15804 ‘Duurzaamheid van bouwwerken - Milieuverklaringen van producten - Basisregels voor de productgroep bouwproducten’. Daarin worden verschillende modules onderscheiden. Module A is de productie van een product of constructie van een bouwwerk. Module B betreft de gebruiksfasen en Module C het eind van de levensduur en ontmanteling. Er is ook een Module D, waarin de mogelijkheden tot hergebruik en recycling worden meegewogen.

een dakkapel? “Laat ik voorop stellen dat de milieuprestatie gericht is op de beoordeling van een gebouw en niet van een dakkapel of deurklink. Maar alle materialen en installaties waaruit een bouwwerk is opgebouwd worden wel door de producent afzonderlijk beoordeeld en die data komt in de NMD. De berekening werkt via de trechtermethodiek: je hebt heel veel data van alle afzonderlijke materialen en die worden gesommeerd en gewogen tot uiteindelijk één milieuprestatie”, legt Jan-Willem Groot, directeur NMD, uit.

Naast data over milieueffecten van bouwproducten (milieuprestatie) worden sinds 1 januari 2021 ook data aangeleverd over de onderliggende parameters uit een LCA-rapport, zoals de materiaalstromen in kg (onder andere secundair materiaal input, secundair materiaal output, materiaal voor recycling, materiaal voor hergebruik) en de hoeveelheid hernieuwbare energie die gebruikt is. “Omdat deze data al in een LCA-rapport beschikbaar zijn, kost het nauwelijks extra tijd om deze specificaties aan te geven bij het aanleveren van data voor opname in de NMD. Daarmee vergro-

ten we de scope op de milieuprestatie en stromen grondstoffen aanzienlijk. We houden daarmee ook rekening met de mogelijkheden tot hergebruik en recycling, de gebruiksfasen, het eind van de levensduur en ontmanteling. Het maakt dus bijvoorbeeld uit of je die dakkapel compleet verlijmd of mechanisch monteert, waarbij demontage in het laatste geval veel eenvoudiger is.”

Biobased producten

Biobased producten worden in de nabije toekomst steeds belangrijker om de milieudruk van de bouw omlaag te brengen. Daarnaast zijn er steeds meer opdrachtgevers, vooral in de grond-, weg- en waterbouw (GWW), die de milieuprestatie als gunningscriterium gebruiken bij hun aanbestedingen. John legt uit: “Biobased bouwmaterialen worden duurzaam geproduceerd en bestaan uit hernieuwbare materialen. Ook slaan ze CO₂ op. Bouwfysisch hebben ze verder goede eigenschappen en ze zien er veelal goed uit. Ondanks de voordelen is het aandeel biobased in de Nederlandse bouw qua gewichtsaandeel zeer beperkt: cir-

Schapenwol als isolatiemateriaal.

ca 2% is hout en slechts 0,1% bestaat uit andere biobased materialen. De kansen liggen er, maar dan moeten de voordelen wel goed zichtbaar worden. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld de herkomst van biobased producten: als je die uit China moet halen, dan neemt de milieudruk juist weer flink toe. Of schapenwol: komt de wol van vleeschapen of van schapen die heidegebieden in stand houden?”

Meer categorie-1-kaarten

Het aantal biobased bouwproducten in de NMD is beperkt, met name als de bouwproducten van hout buiten beschouwing worden gelaten. In totaal kunnen slechts 61 productkaarten worden gecategoriseerd als biobased-geen-houtproduct. Hiervan vallen slechts 16 kaarten onder de categorie-1-productkaarten. Sinds september 2021 werkt Stichting NMD met Wageningen University & Research (WUR) en andere partners samen om het aantal biobased producten in de NMD te vergro-

ten. Het project ‘Biobased in de NMD’ wordt uitgevoerd door het WUR-onderzoeksinstituut Food & Biobased Research. Eerste doelstelling van het project betreft het opstellen van LCA’s van 14 bouwproducten. Het gaat om producten van hernieuwbare, geteelde materialen zoals bamboe, cellulose, geëxpandeerde kurk, hennepvezels, hout, katoenvezels, lisdodde, riet, stro, schapenwol en vlaswol. De LCA’s worden opgesteld door Agrodome. IA Bouwkunde maakt vervolgens MPG-berekeningen in het kader van het project om op gebouwniveau te kijken wat biobased materialen kunnen bijdragen aan de milieuprestatie van het gebouw.

Inmiddels zijn Centrum Hout, Isolena, Foreco, Vakfederatie Rietdekkers en Pro Suber bij het project betrokken. In de komende maanden zullen nieuwe bedrijven met biobased bouwproducten toetreden om tot het totaal aantal van 14 LCA’s te komen. Het project is inmiddels gestart en loopt tot 2023.

Witte vlekken

“De milieuprestatieberekening heeft pas waarde als er van zo veel mogelijk producten categorie-1- en categorie-2-kaarten (zie kadertekst ‘Productkaarten en modules in NMD’, red.) beschikbaar zijn. Daarom zijn we dit jaar ook met het ‘Witte Vlekkenproject’ gestart. Hoofddoel van het project is het vergroten van het aantal productkaarten in de Nationale Milieudatabase. Het gaat om categorie-1- en -2-kaarten van productgroepen die nu nog ondervertegenwoordigd zijn en die van belang zijn om een MPG- of MKI-berekening te kunnen maken die zo veel mogelijk recht doet aan het uiteindelijk bouwwerk. Uit onze inventarisatie van pro-

ductgroepen blijkt dat de witte vlekken vooral zitten in de productgroepen installaties, biobased materialen en aluminium”, zegt John. Hij vervolgt: “In overleg met het ministerie van BZK hebben we productcategorieën benoemd waarvoor LCA’s ontwikkeld moeten worden. We hebben als doelstelling honderd nieuwe LCA’s voor installaties, twintig voor sloopmaterialen, twintig voor aluminium producten, tien voor nieuwe innovatieve producten en veertig voor biobased producten.”

Met steun van het ministerie van BZK heeft Stichting NMD een subsidieregeling voor het project opgezet. Voor de ontwikkeling van een LCA van een bouwproduct dat in het ‘Witte Vlekkenproject’ past, is 2.500 euro beschikbaar. John Drissen: “Momenteel zijn we bezig met de voorbereiding van de subsidieregeling. De verwachting is dat we eind februari de aanvraag voor de subsidieregeling voor installatieproducten kunnen openstellen. In het tweede kwartaal willen we de regeling openstellen voor de fabrikanten van biobased materialen. De overige witte vlekken zullen later in het jaar volgen. De openstelling van de aanvraag zullen we via deze website en de nieuwsbrief kenbaar maken.”

Gevraagd: data!

Jan-Willem Groot roept tot slot leveranciers op om zo veel mogelijk data aan te leveren voor alle productkaarten: “We hebben nu 3.000 productkaarten, maar we hopen op minimaal 10.000 productkaarten. Lever je geen data aan, dan is de kans groot dat een ontwerper uit moet gaan van de zogenoemde categorie-3-kaarten met ongetoetste ‘merk ongebonden’ data. Omdat deze milieudata uit openbare bronnen zijn herleid, wordt er hierbij een veiligheidsmarge met een toeslag van 30% gehanteerd. Met productdata in de NMD kan de fabrikant zich dan al aardig profileren. Wanneer de milieuprestatie in de toekomst verder wordt aangescherpt, loont dat des te meer de moeite. Voorts hebben installaties door de BENG-eisen steeds meer een grote impact op de milieuprestatie, maar er zijn nog maar weinig categorie-1-kaarten door de installatiebranche ingebracht. Zorg daarom voor voldoende productdata.”

John besluit met een nieuw project dat alweer in uitvoering is: de relatie tussen milieuprestatie en energiedragers: “Er verschijnen steeds meer zonnepanelen op daken. Goed voor de opwekking van duurzame energie, maar wat betekenen productie, gebruik en sloop van die pv-panelen voor de milieubelasting? Uiteindelijk hopen we tot één berekeningsmethodiek te komen waarin zowel de energieopbrengst als milieudruk zijn verwerkt.”

Cellulose-isolatie van Everuse.